

Forn de calç del Torrent de l'Escaiola

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Pla de l'Escaiola
Emplaçament
Alçada: Àrea d'esbarjo del Torrent de l'Escaiola
624

Coordenades:

Latitud: 41.62907
Longitud: 1.99237
UTM Est (X): 416067
UTM Nord (Y): 4609084

Classificació

Número de fitxa 08120 - 271
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Malgrat que del forn només se'n conserva una part de l'olla, el Parc de Sant Llorenç del Munt, ha col·locat una tanca de protecció i un camí d'accés amb un panell informatiu per als visitants.
Protecció Física
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08119A005000120000YK
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dl., 29/03/2021 - 08:44

Descripció

Forn de calç situat en el vessant hidrogràfic dret del Torrent de l'Escaiola. L'accés es fa des de l'àrea d'esbarjo del Pla de l'Escaiola. Un cop passada la caseta d'informació, a mà dreta hi ha vuit estructures amb graelles i taules, quatre a cada costat del torrent, que en aquest indret està canalitzat. Un cop passades les quatre primeres, s'observa a mà dreta una tanca de protecció pel torrent i una segona que envolta tota la estructura del forn.

El carregador ha desaparegut degut als diferents rebaixos efectuats en el camí d'accés. L'olla està excavada en el marge i és de planta circular (5'20 de diàmetre per 4'5 metres d'alçada conservada). Aquest diàmetre però no és l'originari, ja que probablement el seu bombament i les cavitats que s'observen actualment a les parets que resten dempeus siguin degudes a la mateixa erosió i a l'aigua del torrent que en algun moment hagi sortit de mare. La façana també ha desaparegut totalment.

El passadís i la boca d'accés a la cambra de combustió estarien orientades al nord-est.

Observacions:

Càmeres de seguretat que controlen tot el perímetre. No s'ha realitzat cap intervenció arqueològica ni de consolidació, desconeixent si conserva la banqueteta.

Història

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banqueteta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa.

Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuita.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenforar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

ARBÓS, Maria; IBARZ, Joan; PIÑOL, Isidre (2003). Els forns de calç a la comarca de les Garrigues. Vida i treball entorn de la producció de calç: Els forners de Tarrés. Col·lecció d'Estudis Locals, Lo Plançó, núm. 3. Editorial Fonoll i Ajuntament de Tarrés.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

SUADES, Ramon; SENYAL, Jordi (2020). Mapa Interactiu de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac.

